



ใน ดี ไม่ มี เสี ย
ใน เสี ย มี ดี

พวกเกวียนพวกโคเป็นมิตรของคนเดินทาง มารดา
เป็นมิตรในเรือนของตน สหายเป็นมิตรของคนผู้มีฐานะเกิดขึ้น
เนื่องๆ บุญที่บุคคลได้ทำไว้เองเป็นมิตรติดตามไปถึงภพหน้า



ในดีไม่มีเสีย ในเสียมีดี

๔๕๒

บรรดาสิ่งของที่มีอยู่ในโลกนี้ มักจะมีอยู่สองด้านเสมอ คือทั้งด้านที่ดีและไม่ดี เพราะไม่มีอะไรที่สมบูรณ์แบบไปทุกอย่าง คนฉลาดจะต้องรู้จักเลือกเอาด้านดีของทุกสิ่ง เพื่อจะได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ คนที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ นอกจากจะอาศัยบุญ ความรู้และความสามารถแล้ว สิ่งหนึ่งที่มี มักจะมีอยู่ในบุคคลเหล่านั้นก็คือ การรู้จักมองโลกในแง่ดี แม้ บางอย่างอาจจะเคยผิดพลาดมาแล้วก็ตาม แต่สิ่งเหล่านั้นก็จะ ถูกแปรเปลี่ยนให้มาเป็นแรงขับเคลื่อน ในการปรับปรุงและพัฒนาให้ เจริญก้าวหน้าต่อไป โดยอาศัยพื้นฐานของการมีจิตใจที่ดีงาม และสร้างสรรค์ มีใจที่เปิดกว้าง สงบ เยือกเย็น ซึ่งมีจุดเริ่มต้น มาจากการเจริญสมาธิภาวนา ดังนั้นการเจริญสมาธิภาวนาจึง มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการเสริมสร้างให้ทุกสิ่งสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มีวาระสุภาษิตที่กล่าวไว้ใน มิตตสูตร ความว่า

“พวกเกวียนพวกโคเป็นมิตรของคนเดินทาง มารดา เป็นมิตรในเรือนของตน สหายเป็นมิตรของคนผู้มีฐานะเกิดขึ้น เองๆ บุญที่บุคคลได้ทำไว้เป็นมิตรติดตามไปถึงภพหน้า”

คนที่ต้องเดินทางไกลจำเป็นจะต้องอาศัยยานพาหนะ ถ้ามียานพาหนะที่ดีๆ เวลาจะเดินทางไปไหนก็สะดวกสบาย มีความสุขใจและความปลอดภัยตลอดเส้นทาง ดังนั้นยาน-



ในดีไม่มีเสีย ในเสียมีดี

๔๕๓

พาหนะเช่นพวกเกวียนพวกโค จึงเป็นเสมือนมิตรที่พึ่งพาของคนเดินทาง และมารดาก็เป็นมิตรแท้ของบุตรธิดา เพราะผู้เป็นมารดาย่อมมีแต่ความรักความจริงใจให้กับบุตรธิดา มีความเมตตาปรารถนาดีอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นมารดาจึงเป็นเสมือนยอดกัลยาณมิตรของบุตรธิดา ที่มีแต่ความบริสุทธิ์ใจตลอดเวลา

สำหรับคนผู้มีกิจธุระเกิดขึ้นบ่อยๆ ก็ต้องมีมิตรสหายพวกพ้องบริวารที่ดีคอยช่วยเหลือ เพื่อให้หน้าที่กิจการงานต่างๆ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะฉะนั้นมิตรสหายจึงเป็นผู้มีอุปการะที่สำคัญสำหรับผู้ที่มามีกิจธุระเกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ และบุญกุศลก็เป็นมิตรแท้สำหรับผู้ที่ไม่ประมาทในชีวิตที่ได้สั่งสมบุญเอาไว้ และบุญนี้ยังสามารถติดตามตัวไปได้ทุกหนทุกแห่ง กระทั่งในปรโลกบุญจะแปรเปลี่ยนไปเป็นสมบัติอันน่าใคร่ น่าพอใจ ทำให้เรามีความสุขสมปรารถนาในทุกสิ่ง ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยบุญทั้งสิ้น

ในชีวิตจริงของคนเรานั้น ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นเมื่อหันไปรอบทิศก็ควรจะมีแต่มิตรรอบตัว เพราะมิตรแท้สามารถนำประโยชน์สุขมาให้แก่เราได้ แม้ผู้ที่เป็นมิตรแท้ของเรา อาจจะยังไม่สมบูรณ์พร้อมไปเสียทุกอย่าง แต่เขาก็มีข้อดีบางประการที่แฝงอยู่ในตัว ซึ่งเราจะ



ในดีไม่มีเสีย ในเสียมีดี

๔๕๔

ต้องมองให้ออก สำหรับเรื่องในทำนองนี้ พระบรมศาสดาได้เคยตรัสให้กับพระภิกษุทั้งหลายฟังว่า

ในอดีตกาล ครั้งเมื่อ **พระเจ้าพรหมทัต** เณลิมสิริราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสี ครั้งนั้น พระบรมโพธิสัตว์ได้บังเกิดเป็นรุกขเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่ อาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง ซึ่งแวดล้อมไปด้วยบรรดารุกขเทวาบริวารจำนวนมาก ต่อมาเมื่อมีรุกขเทวาใหม่มาบังเกิดที่ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งใกล้ๆ กับที่พระโพธิสัตว์อาศัยอยู่ และในป่าแห่งนั้นมีราชสีห์และเสือโคร่งอาศัยอยู่ก่อนแล้ว สัตว์ทั้งสองเป็นสหายเจ้าป่าที่น่าครั่นคร้ามของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ไม่มีมนุษย์คนใดที่จะกล้าเอาชีวิตเข้าไปเสี่ยงในป่านี้ ฉะนั้นภายในป่าแห่งนี้จึงมีความสงบเงียบ ปราศจากการบุกรุกของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย

เมื่อราชสีห์และเสือโคร่งได้เหยื่อมาแล้ว ก็จะคาบมากินในที่อยู่อาศัยของตน เมื่อกินแล้วก็ทิ้งซากสัตว์เอาไว้ในบริเวณป่านั้น ทำให้ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนรุกขเทวาที่มาอยู่ใหม่ ส่วนรุกขเทวาเก่าก็ไม่ได้สนใจหรือใส่ใจอะไร แต่รุกขเทวาใหม่มีความคิดว่า เราจะต้องไล่สัตว์ทั้งสองตัวนี้ออกไปจากป่าแห่งนี้ เมื่อคิดแล้วจึงปรึกษารุกขเทวาโพธิสัตว์

พระโพธิสัตว์ก็กล่าวให้ข้อคิดเตือนใจว่า “สัตว์ทั้งสองนี้เป็นเสมือนรั้วป้องกัน ขอท่านอย่าได้พอใจในการทำลาย



ในดีไม่มีเสีย ในเสียมีดี

๔๕๕

มิตรภาพที่เป็นเหมือนกำแพงของพวกเราเลย อีกทั้งบรรดารุกข-
เทวที่อาศัยอยู่ในที่นี้ก็มากมาย ต่างก็ได้รับความสุขสำราญมา
โดยตลอด เพราะไม่มีภัยใดๆ มาเบียดเบียน ถ้าหากท่านกำจัด
สัตว์ทั้งสองตัวนี้แล้ว ทิพยวิมานของพวกเราซึ่งต้องอาศัยต้นไม้
เป็นที่อยู่ก็จักพินาศสิ้นไป แล้วความเดือดร้อนก็จะเกิดขึ้นกับ
หมู่คณะ การทำสิ่งที่เดือดร้อนให้เกิดขึ้นกับหมู่คณะนั้น เป็นสิ่งที่
ไม่สมควรเลย ขอท่านจงเลิกความคิดนี้เสียเถิด

ธรรมดา เมื่อความเกษมสำราญเกิดขึ้นเพราะได้อาศัย
มิตรแท้ บุคคลควรคบมิตรนั้น ผู้มีปัญญาไม่ควรกำจัดมิตรนั้นเสีย
แต่ควรรักษามิตรภาพให้ยั่งยืน ควรรักษามิตรแท้ประดุจผู้ระวัง
รักษาดวงตาของตนฉะนั้น และพึงช่วยเหลือมิตรนั้นในกิจทั้งปวง
อย่างนี้จึงจะสมควร ดูก่อนท่านรุกรขเทวา ท่านอาจรู้สึกรำคาญ
ในกลิ่นเหม็นอันเกิดจากซากสัตว์ แต่ถ้าป่านี้อาตมสัตว์ทั้งสองตัว
นี้แล้ว ท่านจะต้องทุกข์ยากลำบากยิ่งกว่านี้เพราะไม่มีวิมานจะอยู่
ขอท่านอย่าได้พอใจกับการกำจัดมิตรเช่นนี้เลย”

แม้พระโพธิสัตว์จะชี้แจงแสดงเหตุผลต่างๆ นานา ให้
เห็นถึงผลได้ผลเสียอย่างไร ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะความโง่เขลา
เบาปัญญา และทิฏฐิมานะของรุกรขเทวาตนนี้ ในตอนกลางดึก
ของคืนวันหนึ่ง ก็ได้แปลงร่างให้ดูน่าเกลียดน่ากลัว ส่งเสียงข่มขู่
ขับไล่ราชสีห์กับเสือโคร่งให้หนีออกจากป่าไป เมื่อไรสัตว์ทั้งสอง



ในดีไม่มีเสีย ในเสียมีดี

๔๕๖

รุกขเทวาทั้งหลายก็เริ่มหวั่นไหว เพราะไม่มีผู้คอยพิทักษ์ป่า และเกรงว่ามนุษย์จะเข้ามาตัดไม้ทำลายป่าในไม่ช้าก็เร็ว

และก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ เมื่อมนุษย์รู้ว่าสัตว์ทั้งสองได้หนีไปแล้ว จึงพากันเข้าป่าเพื่อตัดไม้เอาไปตามความปรารถนา ทำให้รุกขเทวามากมายได้รับความเดือดร้อน รวมถึงรุกขเทวาที่ไล่สัตว์ทั้งสองตัวนี้ไปด้วย เมื่อตนเองเดือดร้อน ก็มาขอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์ ท่านก็บอกว่าให้ไปตามสัตว์ทั้งสองตัวนั้นกลับมา เทวดาก็ได้ไปอ้อนวอนขอร้องให้ราชสีห์กับเสือโคร่งกลับมา แต่สัตว์ทั้งสองก็ไม่ยอมกลับ รุกขเทวาผู้เฒ่าเวลานั้นจึงต้องชบเซา กลับมาเป็นเทวดาเร่ร่อน และในที่สุดต้นไม้ทุกต้นก็ถูกตัดทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์ และป่าแห่งนั้นก็ได้กลายเป็นไร่นาของผู้คนไปจนหมดสิ้น

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมจบลง จึงประชุมชาดกว่า “รุกขเทวาผู้เฒ่าในบัดนั้น ได้มาเป็นพระโกกาลิกะสหายของพระเทวทัตในบัดนี้ ส่วนราชสีห์คือพระสารีบุตร เสือโคร่งคือพระมหาโมคคัลลานะ และรุกขเทวาผู้เป็นบัณฑิต ได้มาเป็นเรวตเถาคตนั่นเอง”

จากเรื่องนี้จะเห็นว่า **สรรพชีวิตจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เหมือนน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า รุกขเทวาพึ่งต้นไม้** ดังนั้น



ในดีไม่มีเสีย ในเสียมีดี

๔๕๓

การมองแต่ได้ ไม่มองเสียเป็นเรื่องที่อันตรายอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดผลกระทบที่ยิ่งใหญ่เป็นลูกโซ่ต่อๆ กันไปในอนาคต ผู้รู้ผู้เป็นบัณฑิตนักปราชญ์ ท่านจะมองทุกเรื่องอย่างระมัดระวัง พิจารณาอย่างสุขุมรอบคอบ แล้วจึงค่อยตัดสินใจทำลงไป โดยเฉพาะสิ่งใดที่ตัดสินใจไปแล้ว จะมีผลกระทบต่อหมู่คณะโดยส่วนรวม ยิ่งต้องวิเคราะห์ให้ไตร่ตรอง ให้ละเอียดถี่ถ้วนเป็นพิเศษ เพื่อความอยู่เป็นสุขของหมู่คณะ

ฉะนั้น การมองให้เห็นคุณค่าในทุกสิ่ง การรู้จักเลือก เอาแต่สิ่งที่ดี ที่มีประโยชน์จากสิ่งต่างๆ ออกมาใช้ จึงเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สำคัญมาก และก็ต้องศึกษารัชมรชาติของทุกสิ่งให้กระจ่างแจ้ง จนสามารถสร้างสรรค์ทุกสิ่งได้อย่างเหมาะสม เพราะแม้ขยะเขายังเปลี่ยนมาเป็นปุ๋ยได้ ฉะนั้นอะไรๆ ก็เปลี่ยนให้ดีขึ้นได้ทั้งนั้น ถ้าเรารู้จักมองโลกให้ออกทั้งสองด้าน ทั้งด้านดี และด้านไม่ดี ถ้าเรามองออกเราก็จะอยู่เหนือโลก ไม่เป็นไปตามกระแสกิเลสที่ครอบงำโลก เพราะเราจะอาศัยข้อดีของโลกมนุษย์นี้สร้างบารมี ทำพระนิพพานให้แจ้ง ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่เราจะแสวงหากันบนโลกใบนี้ ด้วยกำลังเรี่ยวแรงของกายมนุษย์ที่เรามีอยู่นี้ เพราะฉะนั้นให้หมั่นปฏิบัติธรรม ทำความสว่างไสวให้บังเกิดขึ้นในจิตใจ แล้วเราจะรู้เห็นโลกได้ไปตามความเป็นจริง กระทั่งมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึกภายในกันทุกๆ คน